

(א) ז"ק כה. זכום טט; (ב) [ע"ל ל. א.] גי רש"ל אמר ליה, ד' ע"י תוס' זכום טט; וזום ז"ק כה. ד"ה ק"ו, (א) [נל ידעמי מקומן. וע' דנחום ז"ק כה. כחו וכן מוכח בתוס' לדות וכן העמיק ה"ר ש"ך ב"כ מ"ה ד"ק ד"ה ד"ו וכן לשון הטוס' וכן מוכח בתוספתא דאבות ע"ש והנה לפיכך לא נמצא שום תוספתא על מ"ה אבות והפסחי אבות דרבי נתן ולא נמצא אלא ב"כ מ"ה מ"ה ל"א הק"ה למשה א"ל מלך טף כה א"ל אביה טף כה כדא"ר היה לה שמכס ז' ימים א"י שאלו מלך בלתי המכסים על אבות מכה ומכה לא דין הוא שחבלים ע"י יום אלא למעט מחול לה שחומר יואמר על כל משה וכו', (א) ג"ל וסקה, (א) גי רש"ל כן ה"ק, (א) ג"וין ואמ"י אמ"י אינטיין א"ן לו דנת למשמש ינ"ף י"י ממשמש דפן כהיקשא דמטות.

תורה אור השלם

1 וְכָל בַּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּשְׁתּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָחִיר מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּירָדָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָת אֲבִיהָ: **במדבר** לו' ח' 2 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֲבִיבֵיךָ יִרְקוּ רֶגְלֶיךָ בַּפְּתָיִךְ וְהָלַךְ הַכֹּהֵן שֹׁבֵעַת יָמִים תִּסְבַּע שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאִתְּרָתָא:

במדבר יב' יד

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכל בת וכו' ולקמן פרכינן כיון דירשת: (ב) ד"ה וואמר וכו' להמיר תניא רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת בהן מקל וחומר ומגורה שזה ומניין אז כו' והדר מפרש להו חדא חדא מקל וחומר כיצד צלחה ענין אנו דורשין דבר מדבר ע"י קל וחומר: (א) וואמר ה' כו'. כלומר לא להחמיר (ב) על החמור מבקל הואיל וצא ללמוד מן הקל אלא דיו ללמד שיהא כמלמד כלומר דיו ימים כו' (ג) ומדבר ע"י: **מקיש מטה האס כו'.** מאחר דלמא צן בקל וחומר דירוש אה אמו כנת והוקשו המטות צמיצה אחת דלא כנת שני מטות הלכך דרשינן מנה מטה האב כו'. ולקמיה פרכינן אי מה מטה האב בכור נוטל זה פי שנים כו': **ניסאף.** שם חכס: **כו' זכריה צן הקצב.** דהצן והצנת יחלקו צווה צנכסי האס: **אפס זכריה.** כמו כי אפס כסף (צראשית מז). כלומר צטלו שאין הלכה כמותו: **מפיקא לך כו'.** משמתינא לך ולא יסייע לך רב חנינא זר שלמיא: **דאמר רב הונא אמר רב כו'.** רב הונא זר חייא מהדר הכי לרב נחמן: **אמר ליה.** רב נחמן לרב הונא זר חייא: **אשלה ליה.** לרב הונא ואודיעינו שאתה אומר כן משמו ודע אה אמת הוא שאמר רב הונא כן: **אכסוף.** דשמא חזר צו רב הונא או לא היה סומך צשמועו: **איטריסא לקצלי.** ולא היית חוזר צן: **ואיהו.** רב נחמן: **רבי ינאי.** זקן היה והחלו עיניו כהות: **א"ל שמעיה דר' ינאי:** **זר אינש דאסי לקיבלנא הוא יאי.** אדם חשוב צא כנגדנו: **וגולתיה יאי.** רבי ינאי לגולתיה דרבי יהודה נשיאה: **דין שיעוריה כשק ד' על ד' הבגד ג' על ג' צנמכת שבת (דף עו.)** וצנמכת סוכה (דף ע"א): **אמר ליה.** רבי יהודה נשיאה לרבי ינאי אי מה מטה האב כו':

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

וכל צם ירושה נחלה ממוטו וגו'. סיפא דקרא לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לנשה כדי שלא תסוב נחלה ממוטה למטה אחר. ומיהו לא נהג אלא בצאמו הדור דללקמן צפירקין (דף קכ.) ולקמן (קכ"ג.) (ב) מפרשינן כיון דירשת שני מטות והיא נשאלת למטה אביה הרי מכל מקום

יוכל בת יורשת נחלה ממוטות בני ישראל היאך בת יורשת שני מטות אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר ומתו וירשתן ואין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר ומה בת שהורע כחה בנכסי האב יפה כחה בנכסי האם בן שיפה כחו בנכסי האב אינו דין שיפה כחו בנכסי האם וממקום שבאת מה להלן בן קודם לבת אף כן קודם לבת ר' יוסי בר' יהודה ור"א בר' יוסי אמרו משום רבי זכריה בן הקצב אחד הבן ואחד הבת שווין בנכסי האם מאי טעמא דיו לבא מן הדין להיות כגדון ותנא קמא לא דריש דיו והא דיו דאורייתא הוא דתנא (ב) מדיון קל וחומר כיצד **ו** יואמר ה' אל משה ואביה ירק וירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה ארבעה עשר אלא דיו לבא מן הדין להיות כגדון בעלמא דריש דיו ושאיני הכא דאמר קרא ממוטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת רב ניתאי סבר למעבד עובדא בר' זכריה בן הקצב אמר ליה שמואל כמאן כזכריה אפס זכריה רבי טבלא עבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב א"ל רב נחמן מאי האי א"ל דאמר רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב הלכה כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה זיל אהדר כך ואי לא מפיקנא לך רב חנינא בר שלמיא מאונוך רב הונא בר חייא סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה רב נחמן מאי האי אמר ליה דאמר רב הונא אמר רב הלכה כו' זכריה בן הקצב אמר ליה **א**שלה ליה איכסוף אמר ליה השתא כי נח נפשיה דרב הונא איתריסת לקבלי ואיהו כמאן סברה כי הא דרב ושמואל דאמרי תרווייהו אין הלכה כו' זכריה בן הקצב מוסתמין ואויל רבי ינאי אכתפא דרבי שמלאי שמעיה ואתי ר' יהודה נשיאה לאפיייהו א"ל בר אינש דאתא לקיבלנא הוא יאי וגולתיה יאי כי מוטא לגביה גששה אמר ליה דין שיעוריה כשק **ב** בעא מיניה **א** מנין לבן שקודם לבת בנכסי האם אמר ליה דכתיב ממוטות מקיש מטה האם למה מטה האב בן קודם לבת א"ל אי מה מטה האב בכור נוטל פי שנים אמר מטה האם בכור נוטל פי שנים אמר

יכול בת יורשת נחלה ממוטות בני ישראל היאך בת יורשת שני מטות אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר ומתו וירשתן ואין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר ומה בת שהורע כחה בנכסי האב יפה כחה בנכסי האם בן שיפה כחו בנכסי האב אינו דין שיפה כחו בנכסי האם וממקום שבאת מה להלן בן קודם לבת אף כן קודם לבת ר' יוסי בר' יהודה ור"א בר' יוסי אמרו משום רבי זכריה בן הקצב אחד הבן ואחד הבת שווין בנכסי האם מאי טעמא דיו לבא מן הדין להיות כגדון ותנא קמא לא דריש דיו והא דיו דאורייתא הוא דתנא (ב) מדיון קל וחומר כיצד **ו** יואמר ה' אל משה ואביה ירק וירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה ארבעה עשר אלא דיו לבא מן הדין להיות כגדון בעלמא דריש דיו ושאיני הכא דאמר קרא ממוטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת רב ניתאי סבר למעבד עובדא בר' זכריה בן הקצב אמר ליה שמואל כמאן כזכריה אפס זכריה רבי טבלא עבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב א"ל רב נחמן מאי האי א"ל דאמר רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב הלכה כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה זיל אהדר כך ואי לא מפיקנא לך רב חנינא בר שלמיא מאונוך רב הונא בר חייא סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה רב נחמן מאי האי אמר ליה דאמר רב הונא אמר רב הלכה כו' זכריה בן הקצב אמר ליה **א**שלה ליה איכסוף אמר ליה השתא כי נח נפשיה דרב הונא איתריסת לקבלי ואיהו כמאן סברה כי הא דרב ושמואל דאמרי תרווייהו אין הלכה כו' זכריה בן הקצב מוסתמין ואויל רבי ינאי אכתפא דרבי שמלאי שמעיה ואתי ר' יהודה נשיאה לאפיייהו א"ל בר אינש דאתא לקיבלנא הוא יאי וגולתיה יאי כי מוטא לגביה גששה אמר ליה דין שיעוריה כשק **ב** בעא מיניה **א** מנין לבן שקודם לבת בנכסי האם אמר ליה דכתיב ממוטות מקיש מטה האם למה מטה האב בן קודם לבת א"ל אי מה מטה האב בכור נוטל פי שנים אמר מטה האם בכור נוטל פי שנים אמר

קיא. עין משפט נר מצוה

יא א מ"י פ"א מהל' מלות הלכה ב סגן עשין לו טו"ט ח"ע מ"י ס"י רעו עט"ף ד:

רבינו גרשום

נוחל ממון שלה ואינה נוחלת היא את ממון בנה דבתו משפחת האב רמינן נחלת הבן: מנהני מילי. דבן יורש את אמו וקודם לבת הוא: דכתב רחמנא וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל היאך וכו' שאביה משבט אחר ואמה משבט אחר. והיו אחין לאמה הראוין לירש את אביה דהא מצ"א למיעבד שפיר דליכא משום לא חסוב נחלה הואיל דאחיה קיימין ולאחר שנישאת אמה של זו מת אחיה ונפלה וישותן לאמה והיה לה בת זו ומתו אביה ואמה וירשתן בת זו שלא היה להן בן אלאם דבת יורשת את אמה היא: ואין לי. וירושת את אמה: אלא בת. וכתיב וכל בת יורשת רובי: בן מנין אמרת ק"ו ומה בת שהורע כחה בנכסי האב שבמקום בן לא ירחה בת. יפה כחה בנכסי האם. וכדאמרין הכא דהא איכסוף מיהא מן קרא דבת יורשת נכסי האם. בן בנכסי האב שבמקום אב אינו דין וכו': וממקום שבאת. כלומר מאותו ק"ו מצי למיירש נמי דבן קודם לבת בנכסי האם דמה להלן גבי נכסי האב בן קודם לבת כדאמרי' לעיל טעמא דאין לו בן הא יש לו בן קודם לבת אף כן נמי גבי נכסי האם בן קודם לבת: איכא למימר בהא ק"ו דיו לבא מן הדין של ק"ו להיות כגדון הדבן דלית בנכסי האם מק"ו של בת קאמי ומשה' בין הוה דלהו שוין בן ובת בנכסי האם: ותנא דין דמתני' דליף לה מבריי' ואמר דבן קודם לבת לא דרש דיו: והא דיו דאורייתא הוא דתנא מרין ק"ו כיצד. אחד מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן: הלא תכלם שבעת ימים. כדון מצורע שהמטות היה מצטרע משום שחי' מוציא שם רע וזו דברה כלפי שכינה. ק"ו שהיא טעונה י"ד יום הסגר דכל מצורע ד' ימים היה טעון הסגר: אלא דיו לבא מן הדין להיות כגדון. ושכינה מאדם ילפינן אילמא דאורייתא היא: ומשני דאי בעלמא דריש דיו ושאיני הכא דלא דרש דיו ואמר דבן קודם לבת דאמר קרא וכו': אפס זכריה. כלומר אין הלכה כמותו: ואי לא תיהדר מפיך לך ר' חנינא ב"ר שלמיה דאמר הלכה כו' זכריה מאונוך. כלומר משלך אוציא בעל כרחך ואהדר ליה: אשלה ליה לרב הונא דאמרת משמי' הלכה כו' זכריה אפס אמר הכי אי לא. ואיכסוף ר' הונא בר חייא. דאיהו לא הוה אמר הכי משמיה דרב הונא אלא כדי להעמיד דבריו ותלה בגבאי רבא כרב הונא: איתרסת לקבלי. כלומר היית מקטנר בדברין כנגדי: אינהו. שמואל דאמר אפס זכריה רוב נחמן נמי ס"ל כרב ושמואל דאמרי תרווייהו וכו': מסתמין ואויל ר' ינאי אכתפיה דר' שמלאי שמעיה. משום שמשמ ר' ינאי לטלית של ר' יהודה. אמר ליה. לשמעיה אמרת לי דגולתיה יאה דין שיעוריה כשק הוא כלומר שיעורו של טלית זו כשק הוא שאין דבר חשוב ואין מקבל טומאה עד שיהא בו ד'

דמחמת שיבה הוה סגי נהור וכהה מאורו: אמר ליה שמעיה בר אינש דאמי לקבלנא הוא יאה וגולתיה יאה. כלומר יפה במעשים טובים וטליתו נאה: גששיה. של ר' יהודה. אמר ליה. לשמעיה אמרת לי דגולתיה יאה דין שיעוריה כשק הוא כלומר שיעורו של טלית זו כשק הוא שאין דבר חשוב ואין מקבל טומאה עד שיהא בו ד'

קיא. עין משפט נר מצוה

יא א מ"י פ"א מהל' מלות הלכה ב סגן עשין לו טו"ט ח"ע מ"י ס"י רעו עט"ף ד:

רבינו גרשום

נוחל ממון שלה ואינה נוחלת היא את ממון בנה דבתו משפחת האב רמינן נחלת הבן: מנהני מילי. דבן יורש את אמו וקודם לבת הוא: דכתב רחמנא וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל היאך וכו' שאביה משבט אחר ואמה משבט אחר. והיו אחין לאמה הראוין לירש את אביה דהא מצ"א למיעבד שפיר דליכא משום לא חסוב נחלה הואיל דאחיה קיימין ולאחר שנישאת אמה של זו מת אחיה ונפלה וישותן לאמה והיה לה בת זו ומתו אביה ואמה וירשתן בת זו שלא היה להן בן אלאם דבת יורשת את אמה היא: ואין לי. וירושת את אמה: אלא בת. וכתיב וכל בת יורשת רובי: בן מנין אמרת ק"ו ומה בת שהורע כחה בנכסי האב שבמקום בן לא ירחה בת. יפה כחה בנכסי האם. וכדאמרין הכא דהא איכסוף מיהא מן קרא דבת יורשת נכסי האם. בן בנכסי האב שבמקום אב אינו דין וכו': וממקום שבאת. כלומר מאותו ק"ו מצי למיירש נמי דבן קודם לבת בנכסי האם דמה להלן גבי נכסי האב בן קודם לבת כדאמרי' לעיל טעמא דאין לו בן הא יש לו בן קודם לבת אף כן נמי גבי נכסי האם בן קודם לבת: איכא למימר בהא ק"ו דיו לבא מן הדין של ק"ו להיות כגדון הדבן דלית בנכסי האם מק"ו של בת קאמי ומשה' בין הוה דלהו שוין בן ובת בנכסי האם: ותנא דין דמתני' דליף לה מבריי' ואמר דבן קודם לבת לא דרש דיו: והא דיו דאורייתא הוא דתנא מרין ק"ו כיצד. אחד מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן: הלא תכלם שבעת ימים. כדון מצורע שהמטות היה מצטרע משום שחי' מוציא שם רע וזו דברה כלפי שכינה. ק"ו שהיא טעונה י"ד יום הסגר דכל מצורע ד' ימים היה טעון הסגר: אלא דיו לבא מן הדין להיות כגדון. ושכינה מאדם ילפינן אילמא דאורייתא היא: ומשני דאי בעלמא דריש דיו ושאיני הכא דלא דרש דיו ואמר דבן קודם לבת דאמר קרא וכו': אפס זכריה. כלומר אין הלכה כמותו: ואי לא תיהדר מפיך לך ר' חנינא ב"ר שלמיה דאמר הלכה כו' זכריה מאונוך. כלומר משלך אוציא בעל כרחך ואהדר ליה: אשלה ליה לרב הונא דאמרת משמי' הלכה כו' זכריה אפס אמר הכי אי לא. ואיכסוף ר' הונא בר חייא. דאיהו לא הוה אמר הכי משמיה דרב הונא אלא כדי להעמיד דבריו ותלה בגבאי רבא כרב הונא: איתרסת לקבלי. כלומר היית מקטנר בדברין כנגדי: אינהו. שמואל דאמר אפס זכריה רוב נחמן נמי ס"ל כרב ושמואל דאמרי תרווייהו וכו': מסתמין ואויל ר' ינאי אכתפיה דר' שמלאי שמעיה. משום שמשמ ר' ינאי לטלית של ר' יהודה. אמר ליה. לשמעיה אמרת לי דגולתיה יאה דין שיעוריה כשק הוא כלומר שיעורו של טלית זו כשק הוא שאין דבר חשוב ואין מקבל טומאה עד שיהא בו ד'

דמחמת שיבה הוה סגי נהור וכהה מאורו: אמר ליה שמעיה בר אינש דאמי לקבלנא הוא יאה וגולתיה יאה. כלומר יפה במעשים טובים וטליתו נאה: גששיה. של ר' יהודה. אמר ליה. לשמעיה אמרת לי דגולתיה יאה דין שיעוריה כשק הוא כלומר שיעורו של טלית זו כשק הוא שאין דבר חשוב ואין מקבל טומאה עד שיהא בו ד'

קיא:

ולמאן דדריש צעל משארו אינטריך לעצור עליו צשני לאוין ומיהו קשה לרשצ"א דלמאי אינטריך הכא היקשא דמטות כיון דשמעינן מואס אין לו צמ^א ומלא מסוב דצן יורש את אמו מיפוק ליה מקל וחומר דצן קודם לצת והשתא לא אמר דיו כיון דמפריך ק"ו ומיהו פלוגתא

היא כצילד הרגל (צ"ק דף קה). דליכא מ"ד אפילו היכא דמיפריך ק"ו אמר דיו ומיהו אפילו למ"ד לא אמר דיו כרא לא מימר דמילתא דלתיא צק"ו טרם וכתב לה קרא: **ל**ו משפט הבבורה. השתא לא שייך למיפריך אפילו צלא הנך קראי דלעיל ואימא ה"מ צנחור שנשא אלמנה מדמתיב משפט הצכורה משמע דלא שייך משפט הצכורה אלף צלאש וקרא דלעיל אתי לדרשא אחרימי^ט ‏:

הוא יורש אותה. משמע ליה מיעוטא מדלא כתיב וירשה ומדמתיב אותה משמע מיעוט דלאין היא יורשת אותו ועוד דלגמרי וירש אותה מיותר דמשארו שמעי' מרתי דכיון שהיא יורשת אותו מטעם שהיא שארו גם הוא יירשנה מטעם שארו ומיהו קשה דלמאי אינטריך כלל מיעוט דמדקפיד צסיבת הצעל ולא קפיד צסיבת האשה משמע דלינה יורשת אותו:

מגין

רבא ^ד סבינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר רבא הכי קאמר ונתתם את נחלת שארו לו קא סבר ^ע גורעין ומוסיפין ודורשין והאי תנא מיתתי לה מרזא דתניא ^ו יורש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע רבי ישמעאל אומר אינו צריך הרי הוא אומר ^ז וכל בת יורשת נחלה ממתות בני ישראל לאחד ממשפחת וגו' בהסבת הבעל הכתוב מדבר ואומר ^ח ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה ואומר ^ט ולא תסוב נחלה למטה אחר ואומר ^י ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו וכי מגין לפנחס שלא היה לו לאלעזר אלא מלמד ששנא פנחס אשה ובתה וירשה ואומר ^{יא} ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד וכו'

אמר ליה רבי ינאי לשמיעה גוד. משוך אותי ואלך: לים דין רואה למינף. אלף להקשות דברים שאינן לריכין כלומר דדבר קל הוא למרך דלקמן: **ואימא** הני מיני. דאין נוטל: **צנחור שנשא אלמנה**. שהיו לה צנים מאיש אחר הילכך לו ולא לה דהוי ראשית אונו ולא ראשית אונה אצל צנחור שנשא צנולה

דהוי אונו ואונה הכי נמי דשקיל צנכסי האס פי שנים: **אונו ולא אונה**. דמאי למיתבד ראשית און דלקמן והלכך אפילו צנמולה דהוי ראשית אונה לא שקיל חלק צכורה: ומקשינן האי ראשית אונו אינטריך לדרשא אחרינא לאשמעינן דהצא אחר נפלים שילדה אמו לפניו הרצה נפלים כגון נולדו ממתי או צן מ' חיים וזה נולד אחריהם הוי צכור לנחלה דאע"ג דלא הוי צכור לכהן דצפטר רחס תלא רחמנא^א וזה לא פטר את הרחס אפילו הכי הוי צכור לנחלה דבגד ראשון שלצו דווה עליו אס ימות תלא רחמנא וזה שגולד אחר הנפלים הוא ראשון שלצו דווה עליו אס ימות דצן קיימא הוא אצל נפלים קמאי אין לצו דווה עליהן: **יאל נפל שאין לצו דווה עליו**. ולא יהא קרוי צכור לנחלה לעשות פשוט אותו הצא אחרי: **ואימא** הני מיני. דנמנעט קרא דקאמר אונו ולא אונה ה"ק אס נוטל פי שנים צכל אשר ימלא לו אצל לא אונה שאס הוא אלמון שנשא צנולה דליכא אונה למוד אינו נוטל צה פי שנים אצל היכא דהוי גס אונו כגון צנור שנשא צנולה אימא מגו דשקיל פי שנים צצלו שקיל נמי פי שנים צצלה דהוי צכור לנחלה צין לאצ צין לאס דליכא לאוקמי מיעוטא דאונו ולא אונה אלף צמאי דדמי למעוטי טפי כגון היכא דליכא ראשית און משני דאדין: **לו משפט הצכורה**. והכא ליכא למימר הני מיני צצנור שנשא אלמנה כדלעיל דמדקאמר משפט הצכורה צצני איש ולא צנכסי אשה: והכא ליכא דלמא צן שהרי הצעל אינו קרוב לה כשאר קרובים שלה ממשפחתה ואפילו הכי אמרינן שהוא יורש את אשתו הלכך ודאי לקדם כל קרובים שלה הוא דלמרינן דצעל יורש ולא הס: **מנהני מיני**. דהאיס נוחל את אשתו ולא מנחיל: שארו. ונתתם את נחלתו לשארו זו אשתו כדמתיב (בנצאשית ג) והיו לצצר אחד. ולאן אדמתיב לעיל מיינה ואס אין אחיס לאציו קאי אלף מילתא צצנפי נפשה היא. והאי דמתיב הקרוב אליו מסקנא דמילתא דההוא קרא הוא דמתיב ואס אין אחיס לאציו: **יכול אף היא טירשנו**. דעיקר פשטיה הכי משמע ונתתם את נחלתו לשארו לצמנע שהאשה יורשת את צעלה: **ונתתם אס נחלתו וקרוב אליו**. דהקרוב קרוב קודם: שארו וירש אותה. מילתא אחרימי היא דאשתו יירשנה צעלה: **מפסקא קראי**. שאתה מסרם התיבות לעשות שארו המוקדם מאוחר והקרוב אליו שהוא מאוחר אתה עושה מוקדם^ט: **אלף אמר רבא ה"ק ונתתם אס נחלה שארו** לו קצצר גורעין ומוסיפין ודורשין. גרע וי"ו מנחלתו ולמ"ד מלשארו ומוסיפין שתי אותיות הללו זו על גב זו לעשותו מיצה אחת והיא לו ודרוש הכי ונתתם את נחלת שארו לו. ולאן דוקא מגרע ומוסיף דאס כן רבא נמי סקינא חריפא הוא אלף פשטיה דקרא איכא לפרושי כאליו גורעין ומוסיפין ודורשין דהכי משמע ונתתם את נחלתו לשארו כלומר תתנוה לזה האיש שתיה נחלתו: **לשארו**. כלומר על מי מניה אני ונתתם את הירושה להיות נחלתו לשארו לאותו האיש שאשה זאת שאלה תתנו לצעל. אי נמי איכא למימר דלא חשיב פיסוק קראי אלף צצקדמת מיבות שלימות להקדים הקרוב לשארו אצל צצניו אותיות ליכא פיסוקי קראי והרי הוא כמו שכתוב ונתתם את נחלת שארו לו וירש אותה אהני לו לאשמעינן דירש את אשתו והאני אותה למעוטי אשה שאינה יורשת לצעלה וממילא משמעין דלריך לגרוע ולהוסף ולדרוש ראשו של פסוק כמו שאמרנו דלא תקשי יורש אותה. **והאי פנא**.

(א) דצי ר' ישמעאל: מייסי לה. לבעל שירש את אשתו: **וירש אותה**. משום דעיקר דרשא נפקא לן לעיל מוירש אותה הלכך נקט ליה דליארו מגלי עליה דרישיה דקרא לפרושי שהבעל יורש את אשתו: **אינו צריך**. דלית ליה גורעין ומוסיפין ודורשין ומוקי לה צצארו זה האב כדאמר צריש פירקא [דף קח]: **צצנים הצעל הפסוב מדצר**. כלומר צצציל הסצת נחלה ממתה למטה על ידי הבעל שירש את אשתו והוא משצב אחר ונמנא שהסובה משצב לצצב כצך דצר הכמוב והקפיד שלא תנשא למטה אחר אלף לאחד ממשפחת מטה אציה כיצד אס תנשא אשה מצבות שצב ראובן לאחד משצב שמעון והיא יורשת שלא הניח אציה צן אלף אותה הבת לכשתמות יירשנה בעלה ונמנאצת נחלת שצב ראובן והסבה לצצב שמעון לפיכך והיירה תורה שלא תנשא צת יורשת אלף לאחד ממשפחת מטה אציה מנאן שהבעל יורש את אשתו. ולקמיה אחר אלף הבעל אכא למימר דלא ירית ואינו מיסב הנחלה לצצב שלו וצצציל סיבת הבעל לא אוהר רחמנא להנשא לצצב שלה אלף צצציל סיבת צנה: **[וואומר]**. לקמיה [שס] מפרש מאי ואומר: **צצצעט פנחס צנו**. מכלל דלא היתה של אלעזר: **מגין היה לו לפנחס**. שום קרקע אלף אס כן ירשה מאציו: **וירשה**. ולקמיה [שס] פריך דלמא צצן מיצון: **ויהי לו**. לייאיר ולא לשגוב דכתיב לעיל מיינה ותלד לו את שגוב והתם הוה ליה למכתב ויהי לו וגו' אלף איאיר קאי ועוד דכתיב צתריה ויקח גשור וארס את חות יאיר מאתם וגו':

דאס ממשפתמו כתיב, אלף ה"ק ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפתמו, ושאריו שהיא אשתו הוא יורש אותה (צ"ב סב).

דאס ממשפתמו כתיב, אלף ה"ק ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפתמו, ושאריו שהיא אשתו הוא יורש אותה (צ"ב סב).

הוא אשתו והיא ניסבת נחלה וחפישות לך מהא דבעל יורש את אשתו: או אינו אלא בהסית הבן. כלומר או אומר אני שאמר הכתוב לאחד ממטה אביה לאו לאשמעינן דבעל יורש את אשתו: והוא אומר ואלעזר בן אהרן מת כו' וירשה פנחס. משום דהבעל יורש את אשתו: הבן לחוד מייירי ובעל לא ירית. וכשהוא אומר לא תסוב נחלה לבני ישראל ואומר לא תסוב נחלה ממתה. תלתא קראי דכתיבי בהסיתא למה לי אלא לאו לאשמעינן דבעל יורש את אשתו:

(א) צ"ל מגין עין קודם צצת כלומר אף צצמטה האס אצ"ל אי מה מטה האב וכו' אף מטה האס צכור נוטל וכו'. (ב) צלא דל"ל עבור מזה שאירי ריהה ללמוד וכו'.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מסורת הש"ס

(א) (גדה כג. ג.) (ב) (בסכות גב.) (ג) (לעיל קט.) (ד) (נמוכות עד. ערפין כו.) (ה) (יומא מת. ובחס כה.) (ו) (בסכות מד: עי בערוך ערך גרע א' שכתב ציאור יפה צסם רבינו חננאל,) (ז) (צ"ק מב.) (ח) (בסכות מז.) (ט) (גליין אפי"ג דלרצא נמי הקרוב אליו קאי אללעיל ל"ק ליה אלף לאציו דלריך לאוקמה אלצנתייה והקרוב אליו אללעיל ומפסיק צצמנע הניווי וסד נמי למ"ד דלשארו על הקרוב ע"כ, ט) גליין הקשה ר"א צין דמאזני ולא אוה ממעטיין אלמון שנשא צנולה ומתקמא מאצרי ומלא לו מנעט אפי' צנור שנשא צנולה ונראה לעולם הוה מוקמתיין אפי' צנור שנשא אלמנה דלא שמעיין ליה מאלמון שנשא צנולה דה"ל דהיכא דהוי אפי' אפי"ג דלא הוי אונה נוטל פי שנים דמיינו דשקיל דתייה שקיל דיהה ע"כ.

תורה אור השלם

1 בי את הבכר בן השנאה יביר לָתֵת לוֹ פי שנים בכל אִשְׁרֵי יִצְחָק לוֹ כי הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה. דברים בא זו 2 ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו תִּקְרַב אֵלָיו ממשפחתו וְיָרַשׁ אִתָּהּ וְהָיָה לְבִנְיָיִשְׂרָאֵל לְחֵקֶךָ משפט כאשר צוה יי את משה. במדבר כו יא 3 וכל בת יורשת נחלה ממיטות בני ישראל לאָדוּר ממשפחת מטה אביה תִּקְרַב לְאִשְׁהָ לְמַעַן יִירְשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבִיהֶן: במדבר לו ח 4 וְלֹא תִסַּב נַחֲלָה לְבִנְיָיִשְׂרָאֵל מִמַּטֵּה אֶל מַטֵּה בִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטֵּה אֲבִיהֶיּוּ דברי הימים א כב

הגהות הב"ח
(א) רשב"ם ד"ה והאי מנא ר' ישמעאל כ"ל ומית דצי נמקט:

מוסף רש"י

מיו שלבו דווה עליו. לצ אצו מנאצל על מומו הוא דחשיב לענין תלה (נדח כב). משמע לו משפט הבבורה. משמע דלדידיה קאי כלומר צנכסי משפט צכורה ולא צנכסי אשתו (בבורות ג.) שארו זו אשתו. דכמתיב והיו לצצר אחד, ומציו נמי שירש בני מומו וענתה לא יגרע (ועיל קס). סבינא חריפא מפסקא קראי. וכי יטיל אס להספק המקרא לטעיל סופו תמלתו בענין זה (נמוכות טד.) כלומר דלריש סופא דקרא לרישא (שם מבתי"ה) הא לא כתיבי הכי (שנכ"ו כו.) גורעין ומוסיפין ודורשין. גורעין אומ מתיב זו ומוסיפין על פניה זו ודורשין (ויאח טח. ובתי"ם כה.) וירש אותה. ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו וגו' שארו זו אשתו, והא ליכא למימר דלדידה נימצי ירשתי דדיה.

(א) רשב"ם ד"ה והאי מנא ר' ישמעאל כ"ל ומית דצי נמקט:

הוא אשתו והיא ניסבת נחלה וחפישות לך מהא דבעל יורש את אשתו: או אינו אלא בהסית הבן. כלומר או אומר אני שאמר הכתוב לאחד ממטה אביה לאו לאשמעינן דבעל יורש את אשתו: והוא אומר ואלעזר בן אהרן מת כו' וירשה פנחס. משום דהבעל יורש את אשתו:

יב א מיי פ"ב מהלכות נהלות הלכה ח סמג עשין זו טו"ע ח"מ ס"י רעמ עט"ף א:
ג' ב מיי פ"א שם הלכה ח ופ"ב מנ"ל אשתי הלכה א סמג שם ופי' מה טור וטו"ע אה"ע ס"י ז סעף א ופי' זו:
ד' ג מיי פ"א מהלכות נהלות הלכה ח סמג שם:

מוסף תוספות

א. ודרשינן לקמן עיין עליה להביא בן הבת ובת הבת אילמא הבת יורשת אמה. רש"י. א. ומשום הכי כתוב בכל הספרים אלא אמר רבא. שטמ"ק צסס מוס' ה"א"ט.

רבינו גרשום

על ד' מה שאין כן בשאר בורים: אמר ליה ר' יהודה לר' ינאי מגין שבין קודם לבת (א) כלומר אף מטה האם בכור נוטל פי שנים צנכסי אומר ליה השמטיה גוד. כלומר (ג) עבור זה רוצה ללמוד שאני אומר לו דבר של טעם והוא מקתנר כנגדי (אמר ליה) אפי"ב טעמא מאי אינו נוטל פי שנים צנכסי האם וכו': הכי נמי דשקיל. הוואיל דבכור מן האב הוא: ואימא את אשתו הני מיני צצאלמון שנשא בתולה דקרינן ביה דבכור שלו שיהיה לו קודם לבן נוטל פי שנים דאונו בעינן ולא אונה אבל צנחור שנשא בתולה דאונו אונה הוא הכי נמי דשקיל פי שנים צנכסי: לאיש ולא לאשה. משום הכי אין נוטל מנכסי האם פי שנים:

פ"סא האיש את אשתו יורש אבל היא אינה יורשת אותו. והא קראי לאו הכי כתיבי כי אם ונתתם את נחלתו לשארו דמשמע יורש אשתו ואין הוא יורש אותה: אמר אביי תריך. לקראי הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ואת שארו הוא יורש אותה דמשמע הוא יורש: אמר רבא כמה סבינא חריפא מפסקא קראי. כלומר הכי מצנין לפסוקי קראי דכתיבי אלף גורעין ו' דנחלתו ו' דלשאריו ומוסיפין אודיי ודורשין לו דמשמע הוא יורשה: והאי תנא מיתתי ליה מהכא. מסיפיה דקרא דבעל יורש את אשתו: וירש אותה כו' ר' ישמעאל אומר אינו צריך. לאוקמי מהכא דהבעל יורש את אשתו משום דמדיוכתא אחרימי מצנין למירש. הרי הוא אומר וכל בת יורשת נחלה ממתות בני ישראל לא' ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה. היאך בת אחת יורש שני מומו אלא שהיתה משצב ראובן ובשעת נישואיה שנישאת לשבט שמעון היה לו אחין הראוין לירש את אביה דאי לא הווי לה אחי לא מצייא לארסובי לשבט אחר משום דכתי' לא תסוב נחלה ממתה למטה אחר. והשתא לאחר נישואיה איתרמי רמת אחיה בלא בנייה ונפלה לה נחלת אביה בירושה והוה לה בת אחי משצב ראובן ומשצב שמעון ולא כן ומת אבי וירשתו הבת ועכשיו הנכסים עדיין בחזקת שבט שמעון כל זמן שלא נישאת ולפיכך הוודייה תורה שלא להנשא לשבט אחר כי אם למשפחת מטה אביה לפי שאם תנשא לאחד משצב אחר היתה ניסבת נחלה ממתה למטה יורשה בעלה משום הכי תנשא לאחד משצב שבט אביה. ואיכא למישטב מהכא דפרשום הכי הוודיי שלא להנישא לשבט אחר דבהסית בעל דבעל יורש את אשתו והיא ניסבת נחלה וחפישות לך מהא דבעל יורש את אשתו: או אינו אלא בהסית הבן. כלומר או אומר אני שאמר הכתוב לאחד ממטה אביה לאו לאשמעינן דבעל יורש את אשתו:

(א) צ"ל מגין עין קודם צצת כלומר אף צצמטה האס אצ"ל אי מה מטה האב וכו' אף מטה האס צכור נוטל וכו'. (ב) צלא דל"ל עבור מזה שאירי ריהה ללמוד וכו'.